

МАРКЕРИ ІДЕНТИЧНОСТІ ІМІГРАНТКИ У РОМАНІ ІБІ ЗОБОЙ “АМЕРИКАНСЬКА ВУЛИЦЯ”

Марія Шимчишин

*Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03680,
mshymchyshyn@yahoo.com*

Світлана Чернишова

*Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03680,
sveta.chernyshova@gmail.com*

У статті проаналізовано роман сучасної гаїтянсько-американської письменниці Ібі Зобой “Американська вулиця” (2017 р.). Дієгезис твору спрямований на руйнування традиційних стереотипів про те, що чужинці небажані та створюють проблеми в суспільствах, що їх приймають. Відповідно, це корелює із загальною риторикою сучасних студій про міграцію та переміщення. Основну увагу зосереджено на ідентичності іммігрантки та наративних особливостях її вербалізації. Дослідники акцентують, що загалом визначальними маркерами самості іммігрантів є їжа, одяг, мова і релігійні вірування. У цій статті аналіз ідентичності іммігрантки здійснено через виявлення її ставлення до їжі та одягу. Головна героїня роману використовує їх для увиразнення своєї відмінності та як порятунку від зоднаковості американського буття.

Ключові слова: ідентичність, Ібі Зобой, “Американська вулиця”, гастрономічний та вестиментарний код, імміграція, розмовна нарація.

Вступ. Проблема міграції кардинально впливає на суспільну, культурну та економічну ситуацію у світі і посідає чільне місце в сучасній гуманітаристиці. Зокрема, за період несправедливої та кровопролитної війни росії проти України 14 мільйонів українців були змушені залишити свої домівки і переїхати в безпечніші місця в Україні або ж за кордоном. Ідентичність людей, які через складні обставини покинули рідну країну, приваблює і водночас насторожує мешканців спільнот, які їх приймають. Чужинець приносить із собою нові смаки, уподобання, мову, світорозуміння, поведінку і тим самим проблематизує, ставить під сумнів, порушує і змінює усталений спосіб життя набутої громади і країни. Такі зміни провокують неоднозначне ставлення до іммігрантів: від гострого їх неприйняття і звинувачення в усіх проблемах, до визнання

того, що чужениць присутній у кожному з нас, що він уособлює наші побоювання і невпевненість у часи великих змін чи катастроф.

Сучасна художня словесність реагує на переосмислення ідентичності іммігрантів і рефлексує над неоднозначністю її (ідентичності) вимірів. Письменники зосереджують увагу на екзистенційній ситуації вигнанців, біженців та вимушено переміщених осіб. Сьогодні відбувається становлення якісно нового наративу іммігранта, що часто позначений утвердженням його відмінності, наголошенням його внеску та позитивного впливу на країну поселення. Зокрема, 22 травня 2022 року президент Анджей Дуда під час виступу у ВРУ справедливо заявив про українців у Польщі: “Ви – не біженці. Ви – наші гості”. Окрім політичного запалу й емоційної підтримки, таке твердження є симптомом тих якісних змін, що відбуваються в західній колективній свідомості щодо людей, які вимушені покинути свій край. Такі зрушення, що формуються як контрдискурс до усталених уявлень про мігрантів, відрефлексовані в сучасних наукових дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етьєн Балібар у праці “Раса, нація, клас” [4] наголошує на тривалій упередженості щодо чужинців і підсумовує їхнє традиційне сприйняття в країні поселення: “висловлювання на кшталт: “Існує проблема міграції” або ж “Присутність іммігрантів створює проблеми” (і не має значення, про які проблеми йдеться) нещодавно стали загальноживаними і поступово стають загальноприйнятими. Загалом характерною рисою цих висловлювань є те, що вони пов’язують будь-яку суспільну проблему із фактом присутності іммігрантів, або ж принаймні вказують на ускладнення наявних проблем через присутність іммігрантів, коли мова заходить про безробіття, соціальний захист, освіту, охорону здоров’я, мораль чи злочинність” [4, с. 220]. З іншого боку, маємо контрнарратив у різних царинах (від індустрії моди до філософії та політології) щодо традиційного уявлення про іммігранта та його меншовартісність. Наприклад, в одному з інтерв’ю Ашиш Гупта, відомий лондонський дизайнер індійського походження, розмірковує: “Чому ми маємо соромитися себе? Ми кваліфіковані й освічені, ми важко працюємо, сплачуємо податки, ми робимо свій внесок у культуру. Нас мають цінувати, а не ляяти...” [8, с. 24]. Треба відзначити, що сьогодні переоцінка уявлень про іммігрантів відбувається на рівні з переосмисленням таких політичних конструктів як нація чи раса. Тобто йдеться про докорінне переформулювання, а почасти і про відмову від тих ідентичнісних конструктів, що довгий час визначали західну епістемологію.

Політична і символічна влада паспорта як маркера національної приналежності осмислюється Джорджо Агамбенем, який пише: “факт народження відразу стає фактом нації, тобто нема жодного розриву між ними” [2, с. 128]. Відповідно, кожна людина є передусім людиною нації (*homo nationalis*). Сигналом знецінення цих реалій, сформованих за доби Модерну, став показ колекції осінь-зима 2018–2019 рр. від будинку моди Ветман (the Vetements), де обкладинки з російських, німецьких чи американських паспортів прикрашали сумки, еспадрилі та чоботи. Трансглобальний стан сучасного світу спонукає до кінцевої відмови від опозицій на кшталт громадянин\чужинець, іммігрант\корінний житель та інші. Така ж риторика та настроєвість відчутна і в

сучасній художній літературі. Йдеться передусім про те, що іммігранти та імміграція – це не проблема та нещастя, а культурне збагачення та позитивні зміни в країні, що їх приймає. Ключовий для іммігрантського нарративу термін “нація” сьогодні трактується не як стабільний та незмінний, а навпаки, як такий, що дискурсивно створюється через традиції, ритуали, пам’ять, географію та відчуття приналежності. Термін Бенедикта Андерсона (див. [3]) про “уявлені спільноти” набуває ширшого змісту, бо маємо зміщення центру тяжіння від нації як уявленої спільноти до множинності уявлених спільнот.

Методологія дослідження. Оптика цієї статті сконцентрована на ідентичності іммігрантки у романі Ібі Зобой “Американська вулиця” (2017 р.). При аналізі твору використані підходи до ідентичності та міграції, що запропоновані у працях Джорджо Агамбена та Етьєна Балібара. Для осмислення особливостей нарративної ідентичності іммігрантки залучено дослідження Моніки Флудернік. Оскільки в статті взято до уваги лише вестиментарний та гастрономічний коди самості, то, відповідно, використано і теоретичні праці, де ці проблеми осмислюються. Зокрема, це дослідження Клода Леві-Стросса та Фабіо Парасеколі про їжу та ідентичність, а також Флавії Лоскіялло про одяг та самість. Ці дослідники, як і низка інших, стверджують про зв’язок між цими онтологічними вимірами людського буття.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Роман “Американська вулиця” написаний американською письменницею гаїтянського походження Ібі Зобой і опублікований 2017 року. Варто зазначити, що твір локалізується у контекст метамодернізму, як дискурсу, якому властиво намагання знайти вихід із кризи (у цьому випадку кризи ідентичності іммігранта), а не лише констатувати її всеохопність. Через подолання постмодерного скептицизму, іронії, модерністської алієнованості та безвихідності буття роман метамодернізму пропонує оптимістичний розв’язок складних проблем сучасності. Як зазначає Тімоті Вермулен: “Метамодернізм знаходить своє найчіткіше вираження у неоромантичній чутливості” [10, с. 8].

Оповідь у романі “Американська вулиця” ведеться від імені головної героїні і час-до-часу переривається рефлексивними вкрапленнями інших персонажів, що перегортають сторінки свого життя. Через внутрішні ретроспективні монологи усі нарративні голоси презентують історію минулого однієї гаїтянської родини або ж своєї особисті трагедії. Такі зізнання марковані у тексті роману іншим шрифтом та становлять окремі розділи. Вони репрезентують те, що Моніка Флудернік називає “розмовною нарацією” (conversational narrative), а Вільям Лабов – “природнім” нарративом (див. [6]). Мета розмовної нарації – не спроекувати референційну ідентичність, а створити і розгорнути такий образ персонажа, в якому реципієнт розпізнає якийсь аспект власної самості. М. Флудернік акцентує важливість особистого досвіду персонажа для художнього нарративу і підкреслює їхній взаємозв’язок. Дослідниця виокремлює індивідуальний досвід як найбільш значиму конститuantу нарації і, відповідно, розмежує п’ять когнітивних фреймів нарративного дискурсу: дія, оповідь, досвід, бачення і осмислення (рефлексія). У контексті досвіду і нарративу ретроспективність набуває особливого значення, оскільки забезпечує динаміку нарративної ідентичності й увиразнює шляхи її конструювання. Адже ретроспективна оповідь не просто змальовує

життя персонажа в минулому, а показує його ставлення до свого минулого досвіду і переоцінку власних вчинків.

У романі Ібі Зобой ретроспективні фрагменти, вербалізовані персонажами, виконують дві функції: по-перше, доповнюють ті прогалини чи недомовки, які намагається заповнити гомодієгетична нараторка, і, по-друге, через них суб'єкти нарації пояснюють своє життя, про яке в читачів вже до цього склалося певне враження зі слів головної оповідачки. Такі моменти само-нарації сприяють (ре)конструюванню ідентичності персонажів. З цього приводу М. Флудернік пише: “Ми не просто розказуємо історії про наш досвід, у яких намагаємося зобразити себе гарними; ми також оповідаємо та переказуємо наше життя для нас самих. Ми конструємо історію нашого життя для того, щоб створити послідовність між минулим і теперішнім, для того, щоб надати значення нашому досвіду” [6, с. 262]. Окрім того, що М. Флудернік, як й інші нараторки, акцентує необхідність наративу для впорядкування розхристаних фрагментів минулого, вона зауважує про цілісність самості, яка досягається залученням переосмисленого досвіду в теперішнє персонажа.

Примітно, що в романі Ібі Зобой, яка використовує дискурс вуду та вірування гаїтян, деякі персонажі оповідають про своє життя уже з потойбічного світу. Так трапляється з одним із головних нараторок Драйтоном, який описує трагедію свого життя. Його ретроспекція, вербалізована після фізичної смерті, не лише заповнює сюжетні прогалини тексту, але й оприявнює трагізм долі чорношкірого американця. Його дитинство минало у кримінальному районі Детройта. У десятирічному віці Драйтону дали зброю і наказали вистрелити у хлопця. Проте він схибив і натомість убив гаїтянина, батька своєї майбутньої дівчини. Травма дитинства не полишала його усе життя, провокувала на ще більшу жорстокість і злість. Однак його спосіб життя як члена бандитського угруповання не допускав повернення в минуле, щоб його осмислити чи опрацювати, то ж зізнання наступило після смерті. Якщо традиційно конфесійний наратив із минулого присутній у художньому тексті, щоб дати змогу персонажеві об'єднати в собі пласти минулого і теперішнього, і, відповідно, досягти цілісності наративної ідентичності, то у випадку аналізованого роману персонаж примирюється з минулим лише після смерті. Така екзистенційна і наративна ситуація обтяжена реаліями безпросвітності буття чорношкірих у США, коли вже змалечку дітей затягує кримінальний світ і далі вони вже не можуть вибратися з нього.

У романі описана не відкрита політика расизму, а те, що сьогодні називають “smiling face racism”. Натяками та недомовками персонажі висловлюють своє незадоволення щодо становища небілих громадян. Наприклад, коли у новинах вкотре розповідають про загибель сімнадцятирічної білої дівчини від синтетичних наркотиків, то про вбивство чорношкірої школярки, яке теж трапилося у той самий час, ніхто й не згадує. Чутливість до кольору шкіри та походження все ще має важливе значення у сучасних США.

Одна з новаторських рис твору “Американська вулиця” – оповідь від особи дівчини про реалії імміграції. Традиційно у центрі міграційних романів маємо недитячий чи підлітковий досвід переміщення з одного краю в інший. Натомість Ібі Зобой обрала головним персонажем роману сімнадцятирічну Фабіолу Туссо,

яка разом із матір'ю прибула до США, але в аеропорту Кеннеді їх розлучають. Матері не дозволяють в'їжджати до Америки, оскільки прикордонник вирішує, що вона є потенційною іммігранткою. Донька ж, народжена в Америці, проходить контроль без перешкод. Відтак, уже з перших сторінок твору актуалізовані реалії кордону, візового режиму та прикордонного контролю, притаманні міграційним романам.

Фактором переїзду дівчини з рідного краю до США стає рішення матері, а не політичні чи економічні негаразди. Крім того, Фабіола представляє не найнижчу верству гаїтянського суспільства, що також впливає і на її сприйняття Нового Світу, і на адаптацію в ньому. Вона розмовляє англійською і має добру освіту, бо на кошти тітки, яка проживає в США, навчалася в престижній міжнародній школі: "... моя мати послала мене в одну з найкращих англомовних шкіл. Моїми однокласниками були сини і доньки головних менеджерів фірм, сирійських бізнесменів, відомих гаїтянських футболістів та знаних музикантів. Колір нашої шкіри мав найрізноманітніші відтінки коричневого і не-коричневого. Саме за це ви і платите – бути в одному класі зі студентами, які є прикладами для всього світу" [11, с. 43]. Такий біографічний факт дівчини-іммігрантки відокремлює її образ від традиційних уявлень про переселенців як малоосвічених чи примітивних. Хоч вона оперує цивілізаційними кодами, все ж культурні коди сучасних США стають для неї справжнім випробуванням.

Якщо традиційно в іммігрантському наративі відбувається рух чужинця від бідності та нещастя до добробуту і безпеки, то в романі Ібі Зобой маємо головну героїню, яка приїжджає у світ криміналу і жорстокості. Замість великих сподівань на американську мрію, вона стикається з жорстокою правдою буття. Наприкінці роману Фабіола роздумує про Америку через метафору простору і стверджує, що спочатку, коли американський рівнинний ландшафт розкидається перед очима, то здається наче не існує жодних перепон для мрій, проте з часом, зізнається вона, "я зрозуміла, що кожен з нас долає власну гору тут, в Америці. Ці гори високі і могутні, вони живуть у наших душах і щоденному бутті людей" [11, с. 330].

Фабіола потрапляє у бідний район Детройта, колись квітучого, а тепер депресивного американського промислового гіганта, який порівнює з кримінальними та убогими місцями Порту-о-Принс. Проте навіть вони здаються їй кращими, аніж порожня і похмура Американська вулиця, де проживає її тітка з трьома доньками. Фабіола пригадує найнебезпечніші місця свого рідного міста, але "вони не такі порожні і ледь освічені ліхтарями, як ця Американська вулиця, де лише гавкає собака та перед світанком співає старий чоловік" [11, с. 65]. Реалії uboztva та занашченosti, від яких намагалася вберегти її мама, виявляються зовсім поруч і стають випробуванням для дівчини. Вони становлять сюжетну напругу роману. Як зазначає М. Флудернік: "...історії мають провокувати інтерес, розповідати про щось нове, про те, що лякає чи викликає захоплення в аудиторії" [6, с. 264]. Крок за кроком мрії про безтурботне і щасливе американське життя, сформовані матір'ю, кіноіндустрією та соціальними мережами, розвиваються, і настають гіркі будні. Потроху дівчина вникає у стан справ і дізнається, що її сестри пов'язані із торгівлею наркотиками, що з їхньої вини нещодавно загинула дівчина.

У вирі складних подій, де вирують наркоторгівля, вбивства та расизм, для Фабіоли важливо не загубитися і не втратити себе, свою ідентичність, мораль, погляди і принципи, бо в іншому разі вона стане частиною злого і потворного світу бідного району Детройта. Відповідно, йдеться не про те, щоб інтегруватися та розчинитися у новому місці, а щоб не зламатися і залишитися собою. Переживання за майбутнє іммігрантки визначає емоційний фон сприйняття її оповіді. Отже, ідеологічна риторика сучасного міграційного роману, прикладом якого є “Американська вулиця”, акцентує збереження ідентичності чужинця, а не його асиміляцію. Іммігранти конструюють нову самість через поєднання основної і набутої ідентичності, і при цьому усвідомлюють вагомість і валідність першої.

Визначальними для увиразнення самотності іммігрантів стають маркери одягу, їжі, релігії та мови. У цій статті ми зосередимо увагу на вестиментарному та гастрономічному нарративних кодах іммігрантської самості, що забезпечують інструментарій для резентменту того екзистенційного стану чужинців, який Гомі Бгабга визначив як “мімікрію” (див. [5]). Через одяг та їжу Фабіола протиставляє себе домінантним смакам. Вони допомагають їй вижити у кризових ситуаціях, так само, як і практика вуду. З цього приводу авторка роману зазначає: “Передусім я хотіла створити для Фабіоли тісний культурний зв’язок з Гаїті, щоб у неї був міцний дух, коли їй доведеться вирішувати складні проблеми” [11, с. 331].

Їжа важлива для індивідуальної та колективної ідентичності. Клод Леві-Стросс зауважував: “Їжа, подібно до мови, є універсальною формою людської діяльності, хоча на їжу звертали мало уваги в наукових дослідженнях. Так само, як нема суспільств без мови, так само нема суспільств, де б не готували їжу за своїми рецептами” [7, с. 471]. Приготування та споживання їжі – це цементуючий елемент творення колективної ідентичності, спосіб увиразнення її відмінності і водночас спорідненості з іншими спільнотами. З цього приводу Ф. Парасеколі пише: “Їжа об’єднує і розділяє. Вона об’єднує тих, хто її споживає, підтверджує їхню індивідуальну і колективну ідентичність. Водночас вона (їжа) залишає осторонь тих, хто її не споживає, і перетворює їх на чужинців. Учасники однієї кулінарної культури підтверджують сутність один одного через те, як вони їдять, що вони їдять, і що вони не їдять. Важливість їжі не лише в тому, що вона формує спільну ідентичність, яку приймаюча спільнота називає “етнічною”, а й тому, що через неї формується ставлення мігрантів до своєї історії” [9, с. 425]. Їжа, її приготування та споживання становлять емоційно важливий досвід для іммігрантських спільнот. Кулінарні практики менш вразливі до тотальної мімікрії та уподібнення, оскільки реалізуються у приватному просторі родини та спільноти. Для мігрантів, зазначає Ф. Парасеколі, локус досягається через вирощування, приготування і споживання їжі. Це допомагає їм підтримувати зв’язок із полишеним краєм, покинутими запахами рідної землі, з іншими мігрантами, які розкидані по всьому світу.

Гастрономічний код чітко виражений у тексті Ібі Зобой. Він актуалізується вже під час першої зустрічі в будинку тітки. Фабіолу вражає відчуженість сестер і їхньої матері. На неї не чекає затишна та смачна домашня гостина: “Як тітка могла взяти й залишити мене тут на кухні, то це так вони поведуться у родині

в Америці? Нема ніякого святкування на честь мого приїзду, ніякого святкового обіду, нема запрошених сусідів, щоб зі мною познайомитися, навіть склянки води на столі, щоб випити після такого довгого перельоту” [11, с. 20]. У холодильнику – лише газовані напої, кетчуп, майонез і безліч пластикових коробок. Їжа не має ні значущості, ні смаку в Новому Світі; її споживають, але без ритуалу чи особливого приготування. Натомість Фабіола згадує смачні гаїтянські домашні страви і процес їхнього споживання.

Приготування їжі і гостина формують родинне відчуття єдності, створюють умови для спілкування. Цього гостро бракує дівчині: “Ніколи не думала, що можна бути самотньою у будинку, де живе сім’я... Ніхто не готує на кухні, хоч тут є гарна плита та холодильник із продуктами. Я сиджу за столом і їм обід із паперових торбинок – гамбургер, картопля фрі та газований напій” [11, с. 45]. Дівчина сумує і за їжею, і за аурую, що створюється під час її споживання. Крім того, її екзистенційна ситуація увиразнює проблему відчуження в сучасних американських родинах та недостатність спілкування. З іншого боку, низка болісних та травматичних моментів у сім’ї, зокрема, вбивство чоловіка тітки, наркоторгівля, алкогольна залежність самої тітки, нереалізовані мрії старшої доньки – усе це формує ситуацію, де мовчання і алієнованість допомагають уникнути роз’ятрювання ран та ігнорувати минуле. Мовчання про минуле, небажання говорити про його біль – це один зі способів виживання іммігрантів, лише так вони можуть рухатися вперед. Табу на спогади і розмови про нещастя в минулому створює особливу атмосферу в мігрантських спільнотах, що позначена метафорами мовчання і забуття.

Важливий у контексті іммігрантської ідентичності та їжі момент, коли Фабіолу попросили приготувати індичку на День подяки. Дівчина порубала птицю на шматки і запекла в соусі, який приготувала за своїм рецептом. Це викликало неабияке здивування у сестер, адже вони й не уявляли, що на це свято індичку можна четвертувати. Цей фрагмент має і символічну значеннєвість, адже запечена птиця уособлює одне з найважливіших американських свят, офіційно визнане як загальнонаціональне у 1863 році за президенства Авраама Лінкольна. Те, що Фабіола деконструє головний образ свята, позначає її якісний вплив на структуру життя і гаїтянської родини в США, а також вказує на зміни, які дівчина спричинює в Детройті. Чужинка відкриває не просто інший спосіб приготування індички, а загалом інший спосіб критичного бачення реальності. З її допомогою розкрита діяльність наркотрафіку, саме вона формує нову емоційну атмосферу в домі тітки, де на зміну злості і замкнутості приходять співчуття і щирість; далі вона змінює ситуацію в школі, де усі спочатку боялися її сестер, як безсердечних та жорстоких.

Сумування за рідними стравами – це один зі шляхів вираження загального стану меланхолії мігрантки, акт вербалізації болісного розриву із рідним краєм. Для неї проста, але смачна і поживна гаїтянська їжа поза конкуренцією. Водночас неприйняття нової кухні сигналізує і про ширше неприйняття нових реалій життя. Повсякчас відчутна меланхолійна настроєність мігрантки, смуток огортає її щоразу при згадці про рідний дім і особливо про матір. Про цей стан чужинця Ю. Кристева роздумує так: “Нам знаний чужинець, який виживає, обернувшись до втраченої країни своїх сліз. Меланхолійно

закоханий у втрачений простір, він, по суті, невтішний через те, що колись покинув його” [1, с. 17].

Стиль одягу, манера його носіння та вкладання волосся – конституенти ідентичності іммігрантки. І хоча сьогодні маємо глобалізацію і в сфері моди, все ж вона залишається одним з останніх бастионів, що допомагає врятуватися від зоднаковіння. Флавія Лоскіялло при аналізі сучасної британської індустрії моди зауважує, що дизайнери-іммігранти роблять великий внесок у її розвиток. Отже, британська мода набуває мультинаціонального характеру і відходить від усталених дизайнерських рішень, що сформувалися у минулому столітті і визначалися так званими британськими смаками в моді. Ф. Лоскіялло підтверджує, що ідентичність та одяг перебувають у постійному взаємозв'язку [8]. У романі Ібі Зобой одяг і зачіски заслуговують окремої уваги, оскільки персонажі твору – це переважно підлітки, для яких це спосіб самовираження, а з іншого боку, вестиментарний код використовується для підкреслення інакшості іммігрантки з Гаїті. Коли Фабіола вперше йде на побачення із хлопцем, то її сестра Донна, яка строго дотримується стандартів б'юті-індустрії, намагається переконати дівчину зрестися гаїтянського стилю і дослухатися її порад. Отож замість маминого святкового плаття, Фабіола одягає мішкуватий светр, джинси та кросівки Air Jordans. Після чого зауважує, що виглядає вже не як гаїтянка чи іммігрантка.

Перед однією з вечірок вона згоджується піти у салон краси, щоб перетворитися на “ляльку”. Такого тимчасового зречення ідентичності вимагають обставини, адже Фабіола задумала спокусити головного торговця наркотиками. Її хлопець, який нічого не знає про план подруги, неприємно вражений її трансформацією: “Він не посміхнувся, коли побачив мене. Він виглядав збентеженим. Не обійняв мене і не поцілував; просто витріщився на моє довге штучне волосся, довжелезні вії, червонющу помаду, і досконалі брови... Не дозволяй Детройту змінити тебе, – прошепотів мені Кезим” [11, с. 139]. Загалом чутливість до одягу в тексті тісно пов'язана зі сприйняттям іммігрантки. Вона не бажає змінювати свій стиль відповідно до вподобань більшості. Водночас очевидна думка про те, що для досягнення певної мети іммігрант змушений визнавати і дотримуватися кодів домінантної групи.

Символічна функція одягу наприкінці твору, коли після складних трагічних подій Фабіола разом з родиною тітки вирішують покинути Детройт та переїхати; вони усі приймають ванну і одягаються в біле: “Ми усі в білому. Навіть Прі скинула свій чорний одяг й одяглася у білий гольф та білі штани. Я обгорнула своїх сестер та тітку у білі простирадла після того, як вони прийняли цілющі ванни з трав і флоридської води. Я дала їм час, щоб сумувати і плакати, і плакати. Це те, що робила мати для наших сусідів, які пережили великий землетрус. Ванна нагадує хрещення, якщо чорний, то колір жалоби, то білий – відродження і нових починань” [11, с. 333]. Відтак білий одяг стає символом нової ідентичності не лише Фабіоли, а й цілої гаїтянської родини. Для них Детройт – місце кризи і занурення у найжорстокіші реалії американського життя. Після складних випробувань Фабіола не лише мужніє духовно, зміцнює свій зв'язок із покинутим краєм і усвідомлює важливість такого зв'язку, але й рятує родину тітки від морального і духовного занепаду, від наркотиків, нечесно зароблених грошей та знущань. Роман експлікує думку про іммігранта не

як чужинця, який з готовністю долучається до домінуючої групи, а як Іншого, який утримує баланс між минулим і теперішнім, вибудовує нову самість на ґрунті власних традицій та практик.

Висновки. Роман Ібі Зобой “Американська вулиця” належить до сучасних міграційних романів. Відповідно, питання ідентичності іммігранта, його життєвого шляху в новому краї набуває особливої ваги. Головна героїня роману, гаїтянка Фабіола, після прибуття у Новий Світ відчуває велике розчарування та крах ілюзій, сформованих соціальними мережами, кінофільмами, музичними кліпами про США. Вона потрапляє у жорстоку реальність злочинного світу, де людське життя, особливо життя чорношкірої людини, не має великої ваги. Вбивства та насилля (як фізичне, так і моральне) визначають реалії Детройта. Ідентичність іммігрантки оприявнюється через низку культурних та світоглядних кодів. Зокрема, аналіз вестиментарного та гастрономічного рівнів роману дав підстави стверджувати, що вони залишаються тими значущими складовими ідентичності чужинців, через які вони маніфестують свою відмінність, які допомагають їм підтримувати зв’язок з покинутим краєм, і які, крім того, вказують на шляхи взаємодії різних культурних парадигм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кристева Ю. Самі собі чужі : монографія. Київ : Основи, 2004. 262 с.
2. Agamben G. Homo Sacer. Sovereign Power and Bare Life: monograph. Stanford University Press : Meridian, 1998. 228 p.
3. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism : monograph. London : Verso, 1983. 256 p.
4. Balibar E., Wallerstein I. Race, Nation, Class: Ambiguous Identities : monograph. London : Verso, 2011. 310 с.
5. Bhabha H. The Location of Culture : monograph. London : Routledge, 1994. 444 p.
6. Fludernik M. Identity/Alterity. *The Cambridge Companion to Narrative*. Ed. by D. Herman. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. P. 260–273.
7. Lévi-Strauss C. The Origin of Table Manners : monograph. New York : Harper Collins Publishers, 1978. 552 p.
8. Loscialpo F. “I Am an Immigrant”: Fashion, Immigration and Borders in the Contemporary Trans-global Landscape. *Fashion Theory*. 2019. № 23. P. 619–653.
9. Parasecoli F. Food, Identity, and Cultural Reproduction in Immigrant Communities. *Social Research: An International Quarterly*. 2014. № 81. P. 415–439.
10. Vermeulen T. Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*. 2010. № 2.
11. Zoboy I. American Street. New York : Balzer + Bray, 2017. 336 p.

REFERENCES

1. Krysteva Yu. Sami sobi chuji [Strangers to Ourselves] : monograph. Kyiv : Osnovy, 2004. 262 s.
2. Agamben G. Homo Sacer. Sovereign Power and Bare Life: monograph. Stanford University Press : Meridian, 1998. 228 p.
3. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism : monograph. London : Verso, 1983. 256 p.
4. Balibar E., Wallerstein I. Race, Nation, Class: Ambiguous Identities : monograph. London : Verso, 2011. 310 c.
5. Bhabha H. The Location of Culture : monograph. London : Routledge, 1994. 444 p.
6. Fludernik M. Identity/Alterity. *The Cambridge Companion to Narrative*. Ed. by D. Herman. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. P. 260–273.
7. Lévi-Strauss C. The Origin of Table Manners : monograph. New York : Harper Collins Publishers, 1978. 552 p.
8. Loscialpo F. “I Am an Immigrant”: Fashion, Immigration and Borders in the Contemporary Trans-global Landscape. *Fashion Theory*. 2019. № 23. P. 619–653.
9. Parasecoli F. Food, Identity, and Cultural Reproduction in Immigrant Communities. *Social Research: An International Quarterly*. 2014. № 81. P. 415–439.
10. Vermeulen T. Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*. 2010. № 2.
11. Zoboy I. American Street. New York : Balzer + Bray, 2017. 336 p.

Стаття надійшла до редколегії 28.01.2022

Прийнята до друку 03.08.2022

THE MARKERS OF AN IMMIGRANT'S IDENTITY IN IBI ZOBOY'S "AMERICAN STREET"

Mariya Shymchyshyn

*Kyiv National Linguistic University,
73, Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, Ukraine, 03680,
mshymchyshyn@yahoo.com*

Svitlana Chernyshova

*Kyiv National Linguistic University,
73, Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, Ukraine, 03680,
sveta.chernyshova@gmail.com*

The new images and themes have emerged in recent literary works that deal with migration and relocation of people. They assume a necessary reworking of traditional and stereotypical views of immigrants and the immigration process. Moreover, they correlate with the broad topic of immigration that defines political and intellectual debates today. The fictional figure of immigrant problematizes such concepts, as the national/racial identity, citizenship, and nation. By evoking difference and interaction, literary images of immigrants deconstruct the essentialist ideas of identity and belonging. The analysis of the novel "American Street" presented in this article is supported by the theoretical works of Giorgio Agamben and Etienne Balibar. They argue that immigrants unsettle the links between birth and nation, human and citizen.

The article provides a comprehensive discussion of the markers of immigrants' identity in Ibi Zoboy's "American Street". It features an in-depth analysis of food, language, and clothes as the constant features of newcomers. The narrator's identity is constructed through the differentiation of self and the Other. The novel's homodiegetic narrator, Fabiola Toussaint, after leaving Port-au-Prince, Haiti, arrives in Detroit. There she finds not the American dream but the harsh reality of the New World. She faces the same institutional racism and classism that she left behind in Haiti. Her identity is forged through her insistence on preserving her religious beliefs and eating habits. Furthermore, herself-narration creates continuity between her past and present experiences.

The temporal order of the novel is largely chronological, although sometimes the chronology is broken up by flashbacks. They are presented in the forms of confessions of fictional characters. Such narratives do not simply project a referential identity but create an image of the self. Identities that were constituted from the perspective of the focalizer are reconstituted in the character's self-narrations.

Key words: identity, Ibi Zoboy, "American Street", food and vestimentary codes, immigration, conversational narrative.